

DAVRANIŞTAN BECERİYE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR

FROM BEHAVIOIRS TO SKILLS NEW APPROACHES IN TURKISH TEACHING

Firdevs GÜNEŞ*

ÖZET: Dil dünyayı değiştiren en önemli güçtür. Bu güce ulaşmak için çoğu gelişmiş ülkelerde yeni yaklaşım ve yöntemler uygulanmaktadır. Bunlar genel olarak “yapılandırıcı, etkinlik ve beceri yaklaşımı” gibi sıralanmaktadır. Beceri yaklaşımının hareket noktası “beceri” kavramıdır. Bu yaklaşımda öğrencilerin dil, zihinsel, sosyal ve duygusal becerilerini geliştirme amaçlanmaktadır. Beceri bireyin sahip olduğu bütün kavram, bilgi, yöntem, teknik, süreç gibi zihinsel kaynaklarını harekete geçirerek uygulamaya aktarmasıdır. Beceri, bilme, harekete geçme ve işi/görevi yapma (uygulama) bileşenlerinden oluşmaktadır. Beceri yaklaşımına göre öğrencilere okullarda kazandırılacak beceriler iki grupta toplanmaktadır. Bunlar genel ve özel ya da aktarılan ve alan becerileri olmaktadır. Alan becerileri bir disiplinle ilgili öğrenilmesi zorunlu olan becerilerdir. Yani dil, matematik, fen, sosyal gibi alanlara ilişkin becerilerdir. Aktarılan beceriler çeşitli alanlarda ve günlük yaşamda kullanılan araştırma, sorgulama, öğrenme, karar verme, sorun çözme, işbirliği yapma gibi becerilerdir. Beceri öğretimi bilgi ve davranış öğretiminden farklıdır. Bu yaklaşımda öğrencilere önce geliştirilecek beceri hakkında bilgiler verilmekte, gerekli açıklamalar yapılmakta, ardından beceriyi geliştirecek yöntem ve teknikler öğretilmektedir. Bu yaklaşıma göre öğrencilerin işbirliği içinde çeşitli etkinlik ve görevleri yapmaları dil ve zihinsel becerileri geliştirici olmaktadır. Bu nedenle eğitim sürecinde öğrencilere düzeylerine uygun çeşitli görev ve etkinliklerin verilmesi öngörülmektedir. Beceri yaklaşımı ülkemizde yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanan yeni Türkçe öğretim programlarında da görülmektedir. Türkçe öğretiminde öğrencilerin dil becerileriyle birlikte zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerinin de geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesi için öğrencilere çeşitli etkinlik, görev ve projeler verilmektedir.

Anahtar sözcükler: Beceriler, etkinlikler, Türkçe öğretimi.

ABSTRACT: The language is the most important power to change the World. In order to reach this power, new approaches and strategies are used in developed countries. Generally, they are ordered as “constructivist, activity and skill approach”. The movement point of skill approach is the concept of “skill”. In this approach, it is aimed to improve the skills of language, mental, social and emotional. The skill is the individuals’ transferring their mental sources such as concept, strategy, technique and process to the application. The skill is composed of knowing, moving and doing (applying) task. In the skill approach, the skills to be acquired by the students in the schools are separated into two groups. They are general and particular or being transferred and subject skills. Subject skills are the skills that must be learned related to a discipline; that is, skills about the subjects such as language, mathematics, science and social. The skills which are transferred are the skills of exploring, questioning, learning, deciding, problem solving, cooperating used in various subjects and real life. Teaching skill is different from teaching knowledge and behavior. In this approach, information and necessary explanation about the skill which will be improved are provided to the students, and then strategy and techniques developing the skill are taught. According to this approach, the cooperation of the students to make the activities and the tasks improves the language and mental skills. Hence, the students should be provided by various activities and tasks appropriate for them based on their levels in education process. The skill approach appears in new Turkish teaching program designed based on constructivist approach. In Turkish teaching, it is aimed to improve the students’ mental, emotional and social skills in addition to their language skills. In order to improve these skills, the students are supported by various activities, tasks and projects.

Keywords: Skills, activities, Turkish teaching.

* Prof. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, firdevsgunes@bartin.edu.tr

1. GİRİŞ

Son yıllarda beyin araştırmalarında önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle “Öğrenen Beyin, Beyni Anlama, Beyin Bilimi” gibi araştırmalarda beynimizin bilgiyi nasıl işlediği, öğrenmenin nasıl gerçekteştiği, okuma, yazma gibi çeşitli dil ve zihinsel becerilerin nasıl gelişitine ilişkin önemli bulgulara ulaşılmaktadır. Bu bulgular eğitim alanını doğrudan etkilemekte, öğrenciyi merkeze alan çağdaş yaklaşım ve modelleri ön plana çıkarmaktadır. Bu süreçte öğrencilere düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme gibi 21.yüzyılın becerilerini kazandıracak yöntemlere ağırlık verilmektedir. Öğrencinin zihnini göz ardı eden, sadece bilgi ezberlemeye ve tekrarlamaya yönelen geleneksel öğretim yöntemlerinden vazgeçilmektedir. Bu gelişmeler dil öğretim alanında da görölmektedir.

Öğrenme ve gelişmenin en önemli anahtarı dildir. Bilindiği gibi okuma, yazma, anlama, sorgulama, düşünme, sorun çözme gibi işlemler dille gerçekteştirilmektedir. Zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmenin destekleyicisi dildir. İletişim kurma, duygu ve düşünceleri ifade etme, etkileşme, dış dünya ile bütünleşme, kültürü aktarma gibi süreçlerde dilin önemli bir yeri vardır. Ayrıca dil, bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirme, karmaşık sorunları çözme, bilimsel düşünme, çeşitli değerlere sahip olma, daha geniş bir dünya görüşü oluşturma gibi özelliklerini etkilemektedir. Bu durum dil becerilerini geliştirme çalışmalarının okuldaki eğitimle sınırlı kalmamasını, yaşam boyu sürdürülmesini gerektirmektedir. Bu nedenle çoğu ülkede dil becerilerini yaşam boyu geliştirmek için yeni eğitim yaklaşım ve yöntemleri kullanılmaktadır. Bunlar yapılandırıcı yaklaşım, etkinlik yaklaşımı, beceri yaklaşımı gibi sıralanmaktadır. Bu yaklaşımlar Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde ele alınmakta ve bütün Avrupa ülkelerine önerilmektedir.

Dünyamızdaki bu gelişmeler Ülkemizi de etkilemiş, Türkçe öğretiminde davranışçı yaklaşım terk edilerek yapılandırıcı eğitim yaklaşımı uygulanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında uygulamaya koyduğu yeni Türkçe Öğretim Programlarında yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınarak çoklu zekâ, öğrenci merkezli eğitim, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlılık, sarmal ve tematik yaklaşım, beceri ve etkinlik yaklaşımı gibi çeşitli yaklaşım ve modellerden yararlanılmıştır. Bu programlarda öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini üst düzeyde geliştirme amaçlanmıştır. Programların tümünde kazandırılması amaçlanan ortak temel beceriler sıralanmıştır. Ayrıca Programlarda becerilerin bilgi vermeye gelişmeyeceği, eğitim ve öğretim etkinlikleriyle kazandırılabiliceği gerçegi de vurgulanmıştır. Becerilerin geliştirilmesi için uygun etkinliklerin nasıl hazırlanacağı, uygulanacağı ve değerlendirileceği de programların çeşitli bölümlerinde verilmiştir. Böylece öğrencilere 21.yüzyılın becerilerini kazandırma çalışmaları sürdürölmektedir. Bu makalede dil öğretiminde davranışçı yaklaşım ile beceri yaklaşımı arasındaki farklılıklar ele alınmakta ve ülkemizdeki uygulamalar üzerinde durulmaktadır.

2. DAVRANIŐCI YAKLAŞIM

Dünyamızda 20.yüzyılın başlarında gündeme gelen ve uzun yıllar uygulanan bu yaklaşımın temel amacı “davranış değiştirme” dir. Bu yaklaşıma göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik değişme meydana getirme sürecidir. Bu nedenle davranışlar, tutumlar, uyarıcılar, tepkiler, pekiştirme, tekrarlama, alışkanlık oluşturma gibi kavramlar üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerin davranışlarını değiştirmek ve istendik davranışları öğretmek amaçlanmaktadır. Bu nedenle eğitim sürecinde öğrencilerin davranışlarında gözle görölebilir değişiklikler meydana getirmeye çalışılmaktadır. Davranışçı yaklaşımda kullanılan eğitim ilkeleri laboratuvarda yapılan çeşitli hayvan deneylerinden elde edilmiştir. Thorndike kedileri, Pavlov köpekleri, Skinner fare, maymun ve güvercinleri gözlemlenmiştir. Bu deneyler sonucu oluşturulan öğrenme ilkeleri insanlara aktarılmıştır. Bu anlayışa göre öğrenme, uyarıcı-tepki arasında bağ kurma yoluyla gerçekteşir.

Davranış bir uyarıcıya verilen tepkidir. Verilen bir uyarıcıya öğrencinin istenilen tepkiye ya da davranışı göstermesi öğrenme olarak kabul edilir. Öğretilecek bilgi ve davranışlar önceden belirlenir, küçük parçalara ayrılır ve çeşitli tekrarlarla öğretilir. Öğretim sonucunda olumlu davranışlar pekiştirilir ve alışkanlık oluşturulur (Güneş,2014).

Davranışçı yaklaşımda zihin bir kara kutuya benzetilir. Bu kutunun içindekilerle yani düşünme, anlama, sorgulama, zihinde yapılandırma gibi süreçlerle ilgilenilmez. Daha çok bu kutuya girdi ve çıktılarla ilgilenilir. Davranış değiştirmeye odaklanıldığından zihinsel becerileri geliştirmeye ağırlık verilmez. Skinner'e göre "Zihinle ilgilenmek yararsızdır. Çünkü öğrencinin kafasından geçenler görülmez." Eğitim sürecinde öğrencinin istekleri, amaçları, öğrenme teknikleri, düşünme biçimleri, bilgileri seçme ve zihinde yapılandırma durumları dikkate alınmaz (Alamargot, 2001; Rocheleau, 2000; Barnier, 2005; Güneş,2014).

Davranışçı anlayışla yürütülen eğitim sürecinde tekrar etme, pekiştirme, davranış değiştirme ve olumsuz davranışları önleme büyük önem taşır. Bir davranışı öğretmek ve alışkanlık oluşturmak için tekrar gereklidir. Tekrar etme ve tekrar uygulamaları öğrenmenin temel koşuludur. Davranışlar öğretilirken öğrenciyi cesaretlendirmek için olumlu cevaplar verilir, öğrenilenler pekiştirilir, dışarıdan güdüleme yapılır, ödül ve ceza verilir. Davranışçı yaklaşımda öğrenciyi hep olumlu davranışlar öğretilir, olumsuzlar önlenmeye çalışılır. Eğer öğrenci olumsuz davranışlar gösteriyorsa ona doğruları söylenir ve olumsuz davranışları önleme teknikleri uygulanır. Gerekirse ceza verilir (Rocheleau, 2000).

Öğrenme için olumlu ortamlar oluşturulur. Öğrenciler için çoklu uyarıcıların olduğu ortamlar düzenlenir. Burada çeşitli uyarıcılar ve bilgi sunumlarıyla öğretim yapılır. Öğrenciden genellikle bilgiyi tekrarlama, ezberleme, olayları hatırlama, tanımlama, kavramları açıklama vb. istenir. Öğretmen doğru cevapları ödüllendirir, hatalı cevapları cezalandırır. Sözlü ödüller (afetin, çok iyi vb.) ile sözlü olmayan ödüller (not, madalya, teşekkür belgesi vb.) kullanılır. Değerlendirme ise objektif özellikler taşıyan sınav araçlarıyla gerçekleştirilir. Sınavda öğrenci doğru cevabı bildiğini göstermek durumundadır (Basque, Rocheleau, Winer,1998; Basque,1999; Kozanitis,2005). Bu işlemler dil öğretiminde de uygulanır. Bu yaklaşımın bilinen temsilcisi Skinner'e göre "Dil, bir davranıştır." Diğer davranışlar gibi uyarıcı-tepki bağlamında çeşitli tekrar ve şartlandırmalarla öğretilir. Öğretim sürecinde taklit ve ezberlemeye ağırlık verilir. Dil öğretimi davranış öğretimi gibi ele alındığından öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmez (Güneş, 2014).Öğretim sürecinde öğrenci öğretmenin söylediklerini dinlemek ve tekrarlamak zorundadır.

Davranışçı yaklaşımda dilin zihinsel alanı ihmal edilmiştir. Dil öğretimi uyarıcı-cevap ve şartlandırma bağlamında gerçekleştirilir. Taklit, tekrar ve ezberleme yoluyla öğrenme sözkonusudur. Öğretim sürecinde sözlü etkinliklere daha fazla yer verilir. Bu süreçte telaffuz ve dilbilgisi hatalarına dikkat edilir. Bu yaklaşımın bazı ilkeleri şöyledir:

1. Dil bir "davranıştır", uygulayarak ve deneyerek edinilir. Dil eğitimi için öncelikli olarak çeşitli yöntemlerle öğrencilerin tepkileri koşullandırmak ve tepki sistemini geliştirmek gereklidir.
2. Dil öğretiminde öğrenci önce dinlemeli, ardından konuşmalı, sonra okumalı ve yazmalıdır.
3. Dil öğretimi mekanik bir süreç olarak ele alınır ve otomatikleştirme eğitimine ağırlık verilir.
4. Öğrenci taklit ederek tam cevaplar vermek ve cevaplarını doğrulanmak zorundadır.
5. Dil bilgisi öğretimi aşamalı olarak çeşitli süreçlere yerleştirilir(Gaonac'h, 1991; Martinez,1996).

Dünyamızda uzun yıllar uygulanan bu yaklaşım çoğu eğitimci ve uzman tarafından eleştirilmiştir. Örneğin Chomsky dil öğretimini « mekanik » hale getirdiği için şiddetle eleştirmiştir. Diğerleri ise dil ve zihinsel becerileri geliştiremediği, öğrencileri şartlandığı nedenleriyle eleştirmişlerdir. Bu eleştiriler üzerine zamanla terk edilmiştir.

2. BECERİ YAKLAŞIMI

Beceri yaklaşımının uzun bir tarihi geçmişi vardır. Önceleri sanayi alanında ve işçi eğitiminde kullanılan bu yaklaşım, eğitim sistemine 1960'lı yıllarda girmiş ve kısa zamanda yayılmıştır. Bu yaklaşımın hareket noktası “beceri” kavramıdır. Eskiden “beceri” denilince gözle görülen ve ustalık gerektiren davranışlar anlaşılıyordu. Bu nedenle öğrencilerin davranışları ve fiziksel becerileri geliştirilmeye çalışılıyordu. Günümüzde ise yapılandırıcı yaklaşımla birlikte uygulanan beceri yaklaşımı öğrencilerin dil, zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Boutin, 2004). Bu amaçla öğretim programlarında çeşitli beceriler belirlenmektedir. Bunlar alan ve aktarılan beceriler olarak iki grupta toplanmakta ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Beceri yaklaşımı Amerika, Avustralya, Belçika, İsveç ve İngiltere gibi ülkelerde öğrenci merkezli eğitimle birlikte uygulanmaktadır.

a. Beceri Nedir?

“Beceri” kavramına ilişkin alanda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunların bazıları eski bazıları da yeni anlayışa dayalıdır. Örneğin Lévy-Leboyer’e göre beceri, bir işi etkili biçimde yapmayı sağlayan ve ustalık gerektiren davranışlar bütünüdür. Bu tanımda davranışçı anlayış öne çıkmakta ve beceri “*davranışlar bütünü*” olarak görülmektedir. Oysa yeni anlayışa dayalı tanımlarda becerinin zihin boyutu öne çıkmaktadır. Örneğin Tardif’e göre beceri sorun belirleme, çözüm üretme gibi durumlarda kullanılan bütün bilgiler (süreçsel, koşulsal ve açıklayıcı) ve zihinsel işlemler sistemidir (Bronckart, 2009). Yine Piaget ve Vygotski’ye göre beceri, fiziksel ve sosyal etkileşim sonucu elde edilen bilgilerin ön bilgilerle bütünleştirilerek zihinde yapılandırılmasıdır (Quiesse, 2007). Bazı yazarlara göre beceri bireyin kişisel ve zihinsel kapasitenin toplamıdır. Görüldüğü gibi günümüz tanımlarında beceri “*bilgiler ve zihinsel işlemler bütünü*” olarak ele alınmaktadır.

Beceri bireyin bir işi, görevi ya da etkinliği yapma gücü olarak da açıklanmaktadır. Buna göre beceri, bilme, harekete geçme ve iş/görevi yapma (uygulama) bileşenlerinden oluşmaktadır. Yani bir beceriyi gerçekleştirmek için bilmek, harekete geçmek ve işi yapmak gerekmektedir. Bu bileşenler şöyle açıklanmaktadır:

- **Bilme** yapılacak iş /görevle ilgili bilgilere sahip olmayı içermektedir.
- **Harekete geçme** iş /görevle ilgili uygulama bilgilerini bilmeyi ve zihinsel kaynakları harekete geçirmeyi kapsamaktadır. Beceriyi gerçekleştirmek için bütün zihinsel ve fiziksel kaynakları harekete geçirilmelidir. Zihinsel kaynaklar iş/görevle ilgili düşünme, sorgulama, sorun çözme, karar verme gibi zihinsel becerilerle süreçler olmaktadır. Fiziksel kaynaklar ise işin gerçekleştirilmesi için gerekli araç ve gereçlerdir.
- **İşi yapma/uygulama** ise bütün fiziksel ve zihinsel kaynakları harekete geçirecek işin sonuçlandırılmasıdır. Bu aşamada iş/görev yapılmakta ve deneyim kazanılmaktadır. Daha sonra bu deneyimler farklı durumlara aktarılarak beceri geliştirilmektedir.

İşi yaparken bireyin psikolojik ve sosyal durumu da önemlidir. Bazı becerileri uygularken karmaşık durumların üstesinden gelmek için psikolojik ve sosyal kaynakları da harekete geçirmek gerekli olmaktadır. Yani psikolojik ve sosyal durumlar becerinin uygulanmasını olumlu veya olumsuz etkilemektedir (Bissonnette, Richard, 2001, Dionnet, 2002, OCDE, 2005).

Beceri davranış değildir. Davranış bir uyarıcıya verilen tepkidir. Oysa beceri bireyin bilinçli, aktif ve istekli olarak yürüttüğü, bütün zihinsel ve fiziksel kaynaklarını hareket geçirdiği

bir süreçtir. Beceri, eğitim yoluyla basit bir şekilde aktarılamaz, bireyin aktif çabalarıyla ve gerçek uygulamalara dayalı geliştirilir. Beceri çeşitli zihinsel, duygusal ve fiziksel kaynakların harekete geçirilmesini gerektirir. Kitap veya çeşitli teorilere dayalı bilgilerle ve yönlendirmeyle geliştirilemez (Quiesse, 2007). Bu nedenle beceri yaklaşımında eğitimin amacı öğrenciye çeşitli bilgileri aktarmak değil, tam tersine öğrenenin bir işi/görevi yapma gücüne ulaşmasını sağlamaktır. Beceri, ne bilgi ne davranış ne de uygulama bilgisidir. Bunlar sadece becerinin kaynaklarıdır. Öğrenci bunların hepsinde yeterince sahip olmayabilir ancak bir görevi yerine getirirken gerekli zihinsel, duygusal ve sosyal kaynakları birer birer harekete geçirmeyi öğrenmelidir (Hirtt, 2009). Diğer taraftan becerinin yeterliliğinden söz edilemez. Değişen bilgi ve koşullara göre beceri yaşam boyu geliştirilmektedir. Örneğin konuşma, yazma, anlama becerileri ömür boyu geliştirilmektedir. Bu nedenle beceri düzeyleri de sürekli değişmektedir. Bir başka ifadeyle bireyler becerilerini ömür boyu aşama aşama geliştirirler.

Beceri, üç bileşenden oluşmaktadır. Bunlar becerinin yapılacağı işle/görevle/etkinlikle ilgili bilgiler, uygulama bilgileri ve görevi yapma/uygulama işlemleri olmaktadır. Bu durum dil becerileri için de söz konusudur. Tardif, “Dil becerileri, genel bilgiler ile teknikler bütünüdür.” diyerek açıklamaktadır (Tardif, 1997). Perrenoud ise “Beceri, bilgileri harekete geçirme işlemidir.” demektedir. Perrenoud’ a göre beceri, bilinen bütün kavram, bilgi, yöntem, teknik, süreç ve özel bilgilerin harekete geçirilerek uygulamaya aktarılmasıdır. Ancak bireyin çeşitli bilgileri ve teknikleri bilmesi becerili olduğu anlamına gelmez. Beceriye geliştirmek için uygulama yapılmalı, bilgilerin uygulamaya nasıl aktarılacağı, nasıl düzenleneceği, nasıl birleştirileceği, zihinsel ve fiziksel kaynakların nasıl harekete geçirileceği ve kullanılacağı gösterilmelidir (Perrenoud, 1999, 2004). Sonuç olarak beceri bireyin sahip olduğu bütün kavram, bilgi, yöntem, teknik, süreç gibi zihinsel kaynaklarını harekete geçirerek uygulamaya aktarmasıdır. Kısaca bir işi, görevi ya da etkinliği yapma gücüdür.

b. Becerinin Özellikleri

Beceri çeşitli özelliklere sahip bir kavramdır. Bunlar farklı yönlerden ele alınarak açıklanmaktadır. Bu özelliklerin bazıları aşağıda verilmektedir (Bissonnette, Richard, 2001; Dionnet, 2002; OECD, 2005):

Beceri karmaşıktır. Beceri iç içe geçmiş bilgileri, uygulamaları, tutumları, teknikleri gerektirir ve bunlar uygulama sırasında bütünleştirilir. Eğitim çalışmalarında becerinin karmaşıklığına dikkat edilmelidir. İşbirliği becerilerini geliştirmek için öğrencileri karşılıklı masaya oturtmak ya da bilgi edinme becerilerini geliştirmesi için öğrencileri bilgisayara yönlendirmek yeterli olmaz. Uygulamada becerinin bütün bileşenleri dikkate alınmalıdır.

Beceri sürekli geliştirilir. Beceri yaşam boyu geliştirilir. Becerinin düzeyleri eğitim kademelerine ve yaşa göre değişir. Beceriye geliştirme etkinliklerinin öğrencinin ön bilgilerine dayanması ve çeşitli etkileşimlerle yeni öğrenmeleri gerçekleştirmesi gerekir. Beceriler harekete geçirilmeli, karmaşık görevlerde ve çeşitli durumlarda **uygulanmalı** ve **sürekli** gelişmesi sağlanmalıdır.

Beceri hazır güçtür. Beceri, geçmişe değil geleceğe dönüktür. Beceriyle gelecek projelendirilir, olasılıklar değerlendirilir. Öğrenci gelecekte, farklı öğrenme durumlarında yalnız olacaktır. Yani kendi öğrenmesini kendi sürdürecektir. Böyle durumlarda beceri hazır bir güç olmakta ve bireyin öğrenmesini sağlamaktadır.

Beceri uygulanır. Beceri, bir işi ya da durumu etkili bir şekilde yönetme olarak açıklanabilir. Bir durumu değiştirme veya bir duruma kendimizi alıştırmaya biçiminde olsun beceri her durumda kullanılmaktadır. Beceri, bireyin kesinleşmiş ve değişmeyen bir özelliği değildir. Beceri, karmaşık ve çeşitli durumları yöneterek uygulamalı olarak gerçekleştirilir.

Beceri kesintisiz bir bütündür. Becerinin bir bölümünden ya da yarısından söz edilemez. Beceri, bir durumu tam olarak yönetmeyi ya da bir işi tam olarak yapmayı sağlar. Örneğin, uçak kullanma becerisi, uçağı havaya kaldırmayı, havada yönetmeyi ve tekrar karaya indirmeyi içerir. Eğer pilot uçağı sadece havaya kaldırabiliyor, diğerlerini yapamıyorsa becerikli değildir. Kısaca becerinin gelişimi bölünmüş biçimde ve aşamalı olarak değil, bütün ve birbirine bağılı olarak gerçekleştirilir.

Beceri başka durumlara aktarılır. Beceri, farklı durumlarda farklı görevleri yönetmek için aktarılır. Öğrencinin becerilerini yeni durumlara ve süreçlere aktararak sürekli kullanması sağlanmalıdır. Öğrenciye verilecek görevler, ödevler önceden öğrenilenlerin tekrarı şeklinde olmamalı, öğrenilen becerinin farklı durumlarda uygulanmasını içermelidir. Beceri bir işi yeniden üretme için değil başka durumlara aktarmak ve sürekli geliştirmek için vardır.

Beceri bilinçli olmalıdır. Beceri hazır bir güçtür. Bu güçten yararlanması için bireyin bilinçli olması gerekir. Birey bilinçli değilse, becerilerini amaçlarına ve ihtiyaçlarına göre yönlendiremezse bir gün gelir kaybeder. Eğitim böyle durumları önlemek, öğrencinin becerilerini sürekli geliştirmesini ve kullanılmasını sağlamak için çeşitli ortamlar yaratmalıdır. Eğitim sürecinde öğrenci, becerisi hakkında bilinçlendirilmeli ve onu yönetme becerisi geliştirilmelidir (Bissonnette, Richard, 2001).

Görüldüğü gibi becerinin özellikleri karmaşık, uygulanan, bilinçli, bütün, başka durumlara aktarılan, sürekli geliştirilen ve hazır bir güç olarak sıralanmaktadır. Bu özellikler beceri yaklaşımının uygulandığı okullarda çeşitli etkinlik ve çalışmalarla geliştirilmektedir.

c. Beceri Türleri

Günlük yaşamda bireyin sahip olması gereken çok sayıda beceri bulunmaktadır. Bunlar alanlara, eğitim düzeyine, cinsiyete, yaşa, mesleğe, döneme, araçlara göre çeşitli biçimlerde sınıflandırılmaktadır. Ancak beceri yaklaşımına göre öğrencilere okullarda kazandırılacak beceriler iki grupta toplanmaktadır. Bunlar genel ve özel ya da aktarılan ve alan becerileri olmaktadır.

Özel (Alan) Beceriler: Bunlar daha çok özel işlerde kullanılan ve bir alanda tanınan beceriler olmaktadır. Buna alan becerileri de denilmektedir. Alan becerileri bir disiplinle ilgili öğrenilmesi zorunlu olan becerilerdir. Yani dil, matematik, fen, sosyal gibi alanlara ilişkin becerilerdir. Örneğin dil öğretiminde sesli okuma becerileri, sözlük kullanma becerisi, mektup yazma becerisi, matematikte toplama, çıkarma yapma problem çözme, sosyal bilgilerde haritada yer bulma gibi becerilere alan becerileri denilmektedir (Perrenoud, 2004; Dionnet, 2002). Alan becerileri öğretim programlarında sınıf düzeylerine göre sıralanmaktadır.

Genel (Aktarılan) Beceriler: Bunlar çeşitli görev ve işleri yapmak için kullanılan, çeşitli alanlara aktarılabilir kullanılan becerilerdir. Buna aktarılan beceriler denilmektedir (Bouallag, 2015). Aktarılan beceriler, çeşitli alanlarda ve günlük yaşamda kullanılan becerilerdir. Bunlar bilgileri araştırma, sorgulama, öğrenmeyi sürdürme, zihinsel becerileri geliştirme ve yönetme, karar verme, sorun çözme, iletişim, işbirliği yapma gibi becerilerdir. Bunlar günlük yaşam için gerekli ve zorunlu olan becerilerdir. Aktarılan beceriler daha çok zihinsel beceriler olmaktadır. Bunu bazı dil ve sosyal beceriler izlemektedir. Bu beceriler, okuldaki öğrenmeleri kolaylaştıran ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlayan becerilerdir (Perrenoud, 2004; Dionnet, 2002). Aktarılan beceriler bütün öğretim programlarında ortak beceriler olarak verilmektedir. Bunlar bir alanda geliştirildikten sonra diğer alanlara aktarılabilir uygulanırlar. Örneğin fen bilgisi dersinde sorgulama becerilerini geliştiren bir öğrenci bu becerilerini sosyal bilgiler dersinde de kullanabilir. Ya da düşünme becerilerini her alanda uygulayabilir. Aktarılan beceriler alan becerileriyle harmanlanarak öğretilmektedir.

Aktarılan becerileri belirlemek için çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu konuda en kapsamlı çalışma OECD tarafından gerçekleştirilmiştir. “Geleceğin bireylerine hangi beceriler öğretilmeli? Bu beceriler nasıl seçilmeli?” gibi sorulardan hareketle çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, ABD, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İsveç, Norveç, Yeni Zelanda vb. çok sayıda ülkenin katılımıyla altı yıl süren bu çalışmaya eğitimci, yönetici, politikacı, sendikacı, sosyolog, felsefeci, ekonomist, tarihçi gibi çok sayıda görevli katılmıştır. Çeşitli araştırma ve incelemeler sonunda anahtar beceriler belirlenmiş ve uluslararası düzeyde uzlaşma sağlanmıştır. Çoğu ülkenin programına yerleştirilen bu beceriler zihinsel, bireysel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerileri olarak dört grupta toplanmıştır. Bu beceriler şöyle sıralanmıştır:

- **Zihinsel Beceriler:** Öğrencilerde geliştirilecek bütün becerilerin merkezine zihinsel beceriler yerleştirilmiştir. Zihinsel becerilerin kalbi düşünme ve sorgulamadır. Düşünme ve sorgulama karmaşık zihinsel süreçleri harekete geçirmekte ve zihni geliştirmektedir. Düşünme ve sorgulama becerilerini bilgi ve deneyimleri yapılandırma, duygu ve düşünceleri oluşturma süreci ile sosyal ilişkilerde kullanmaları sağlanmalıdır. Bireyler, işlerinde ve sorumluluklarında farklı bakış açıları oluşturmaları, seçmeleri, bağımsız olarak karar vermeleri, sosyal baskılar karşısında bağımsız kalabilmeleri için bu becerilerini geliştirerek belirli bir sosyal olgunluğa ulaşmalıdırlar (OECD, 2005).
- **Bireysel Beceriler:** Bireysel beceriler olarak dil, iletişim becerileri, bilgiye ulaşma ve kullanma, bilgi teknolojilerini kullanma becerileri olarak sıralanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri, bireyleri önemli ölçüde değiştirmekte, başkalarıyla birlikte bilgileri paylaşmayı ve birlikte çalışmayı kolaylaştırmaktadır.
- **Sosyal Beceriler:** Sosyal beceriler, başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, işbirliği yapma, grupla çalışma, çatışmaları çözme ve yönetme becerisi olarak belirlenmiştir. Bu beceriler arkadaşlarla, yakın çevreyle iyi ilişkiler kurma, kişisel ilişkileri yönetme, girişimci olma, sosyal uzlaşma ve sosyal bağ için temeldir.
- **Zihinsel Bağımsızlık Becerileri:** Zihinsel bağımsızlık becerileri olarak karar verme, amaçlarını belirleme ve gerçekleştirme, ihtiyaçlarını, ilgilerini, haklarını ifade etme ve savunma becerileri belirlenmiştir (OECD, 2005).

Ülkemizde yapılandırıcı yaklaşımla 2004 yılında geliştirilen Türkçe öğretim programlarında iki tür beceri ele alınmıştır. Bunlar aktarılan veya ortak temel beceriler ile alan becerileridir. Ortak temel beceriler; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme olarak sıralanmıştır (MEB, 2005). Alan becerileri ise Türkçe öğretim programında dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu öğrenme alanları başlığı altında kazanımlar halinde verilmiştir.

4.BECERİ ÖĞRETİMİ

Beceri öğretimi bilgi ve davranış öğretiminden farklıdır. Bu yaklaşımda öğrencilere önce geliştirilecek beceri hakkında bilgiler verilmekte, gerekli açıklamalar yapılmakta, ardından beceriyi geliştirecek yöntem ve teknikler öğretilmektedir. Bu yaklaşımda öğretilen bilgiler ve öğretim sürecinin ayrıntıları aşağıda açıklanmaktadır.

a. Bilgi Türleri

Beceri yaklaşımı bilgiye sırt dönme ya da sadece becerilerin öğretimiyle sınırlı değildir. Bu yaklaşımda bilgi de öğretilmektedir. Ancak bilgiler becerinin yerini almamaktadır. Bilindiği gibi davranışçı yaklaşımda bilgi öğrenmenin temeli olmakta ve okul eğitiminin en önemli

boyutunu oluşturmaktadır. Bu anlayışla hazırlanan programlarda bilgiler ve davranışlar basitten karmaşığa aşamalı olarak sıralanmaktadır. Beceri yaklaşımında ise öğretilecek beceriler “beceri dizisi” olarak sıralanmaktadır. Beceri öğretiminde verilecek bilgiler özenle seçilmektedir. Bunlar açıklama bilgileri, süreç bilgileri ve koşul bilgileri olmaktadır.

- **Açıklama Bilgileri:** Bir alanı, kavramı, olayı vb. açıklayan temel bilgilerdir. Bunlar genellikle ezberlenerek öğrenilir. Geleneksel ve davranışçı eğitim yaklaşımlarında öğretilen bilgilerin çoğunluğu bu tür bilgilerdir.
- **Süreç Bilgileri:** Bir işin nasıl yapıldığını içeren uygulama bilgileridir. Deney ve uygulamalarla öğrenilir. Zamanla geliştirilir.
- **Koşul Bilgileri:** Bilginin ne zaman, nasıl ve nerede kullanılacağını içeren bilgilerdir. Bunlar genellikle bilginin uygulama koşullarını ve uygulanma biçimlerini içeren teknik bilgilerdir (Güneş, 2014).

Beceri yaklaşımında öğretilecek becerileri geliştirmek için açıklama bilgilerinden çok süreç ve koşul bilgilerine yer verilmektedir. Bunlar alan ve aktarılan becerilerin geliştirilmesine doğrudan katkı sağlayan bilgiler olmaktadır. Ayrıca süreç bilgileriyle koşul bilgileri düşünme, anlama, sorun çözme, sorgulama gibi zihinsel becerilerin gelişmesi için gerekli ve zorunlu görülmektedir.

b. Öğretim Süreci

Beceri öğretimi bilgi öğretiminden farklı yürütülmektedir. Tardif'e göre beceri öğretiminde önce geliştirilecek beceri hakkında bilgiler verilmeli, ardından beceriyi geliştirecek yöntem ve teknikler öğretilmelidir. Yöntem ve tekniklerin öğretilmesi başlı başına bir amaç ya da son olmamalıdır. Bunlar bir sonuca ulaşmak veya beceriyi geliştirmek için araç olarak kullanılmalıdır (Tardif, 1997). Bu görüşlerden hareketle beceri öğretiminde **önce** geliştirilecek beceri hakkında bilgiler verilmekte, becerinin amacı ve uygulandığı yerler açıklanmaktadır. Daha sonra çeşitli etkinlik, proje ve görevler verilerek beceriyle ilgili teknikler öğretilmektedir. Öğrencilerin bu bilgileri anlaması, zihninde yapılandırması ve uygulayarak beceriyi geliştirmesi beklenmektedir. Ardından öğrenciler, öğrendikleri becerileri farklı durumlarda kullanmaları için yönlendirilmekte ve cesaretlendirilmektedir. Öğrencinin anlamadığı bilgi ve tekniklerin beceriyi geliştirmeyeceği unutulmamalıdır (Bissonnette, Richard, 2001; Saskatchewan, 2001).

Beceri öğretimi üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlar şöyle açıklanmaktadır:

1. Beceriye Hazırlık: Bu aşamada öğrencilere beceriyle ilgili bilgiler verilmekte, becerinin amacı ve kullanıldığı yerler açıklanmaktadır. Bunların öğrencinin bir işi yapması-uygulanması için gerekli bilgiler olduğu vurgulanmaktadır.

2. Bilgi ve Teknikleri Uygulama: Bu aşamada öğretilen beceriyle ilgili bilgi ve teknikler örneklerle gösterilmekte, nasıl yapılacağı anlatılmaktadır. Ardından öğrencinin bu teknikleri uygulayacağı etkinlikler verilmektedir. Teknikleri uygulama süreci izlenmekte, bu süreçte öğrenciye rehberlik ve yardım yapılmaktadır.

3. Beceriye Uygulamaya Aktarma: Bu aşamada öğrenci beceriyi henüz yeni öğrenmiştir. Öğrendiklerini farklı durumlara uygulanması, başka etkinliklerde denemesi gerekmektedir. Bu amaçla öğrencinin öğrendiklerini başka durumlara ve görevlere aktarması için farklı etkinlikler verilmektedir. Öğrencinin beceriyi yeni durumlarda uygulaması için gerekli ortamlar oluşturulmakta ve öğrenci cesaretlendirilmektedir. Öğrenilen becerilerin uygulamaya aktarılması bir anda olmamaktadır. Bazı öğrenciler kolay bazıları ise geç uygulamaya aktarmaktadır. Becerinin uygulamaya aktarılması sürecinde bilinenden bilinmeyene doğru ilkesi kullanılmaktadır. Bu süreçte bazı noktalara dikkat edilmektedir. Bunlar:

- Öğrencilerin bilgilerinden ve yaşadıklarından hareket etme,
- Öğrencileri cesaretlendirme, beceriyi geliştirebileceklerine inandırma,
- Öğrencilere çeşitli örnekler sunma,
- Beceri hakkında bilinçlendirme,

- Farklı etkinlikler verme ve bunlar üzerinde beceriyi uygulama,
- Beceri uygulama aşamalarını sözlü anlatma, nasıl bir güçlkle karşılaşıldığı veya nasıl bir çözüm bulunduğu gibi bilgileri paylaşma,
- Beceri uygulama sürecini gözden geçirme, olmaktadır (Bissonnette, Richard, 2001; Saskatchewan, 2001).

Beceriye uygulama aşamasında verilen etkinlikler çok önemlidir. Eğer öğrencilere verilen etkinlikler arasında bağ yoksa öğrenilen becerilerin uygulamaya aktarılması güçleşmektedir. Yine zengin ve farklı etkinlikler verilmiyorsa, beceriyi uygulamaya aktarmada sorunlar yaşanmaktadır. Öğrencilere hep aynı tür etkinliklerin verilmesi aynı işlemlerin tekrarı olmaktadır. Bu uygulama, amaca ulaşmayı ve beceri geliştirmeyi engelleyici olmaktadır. Beceri geliştirme sürecinde bunlara dikkat edilmelidir.

c. Beceri Öğretim İlkeleri

Beceri öğretiminde bazı ilkelere dikkat edilmelidir. Bunların başında beceriyle ilgili bilgiler gelmektedir. Bissonnette ve Richard'a göre birey bir işi iyi yapmak için önce gerçekleştirilecek işlemleri öğrenmek zorundadır. Beceri, bilgiyle eylemlerin zihinde bütünleşmesine dayanmaktadır. Bunun için önce zihinsel becerileri geliştirmek zorunludur. Ardından bir işin nasıl yapıldığı öğretilmelidir. Öğrencinin becerisini geliştirmek için zihinsel becerilerinin gelişme durumunu sorgulamak gerekmektedir. Bu durum öğrenciyi yapılacak işleri ve aşamalarını ezberlemekten uzaklaştırmaktadır.

İkincisi bir beceriyi zihinde yapılandırmak için öğrencinin anlama düzeyi kontrol edilmelidir. Yeni bilgiler verilmeden önce ön bilgiler harekete geçirilmelidir. Yeni bilgiyle ön bilgiler birleştirilerek bütünleştirilmelidir. Kısaca beceri eğitiminde önce beceriyi iyi anlamak, temel uygulama bilgilerini öğrenmek, gerekli teknikleri seçmek, zihinde tasarlamak, bilgilerle teknikleri bütünleştirmek, eylemi gerçekleştirmek ve beceriyi geliştirmek gerekmektedir. Beceri geliştirildikten sonra yaşamın bütün alanlarında kullanılmalıdır.

Üçüncüsü ilke sorgulama olmaktadır. Öğrenilenlerin anlaşılma durumunu belirlemek için sorgulama en iyi yöntemdir. Öğrenciye yaptığı her aşamayı sorgulaması öğretilmelidir. İstenen çalışmayı sonuçlandırmak için süreçlerin ve tekniklerin mantığını açıklamalıdır. Bu süreçte öğrencilere yardım ve rehberlik yapmalıdır. Öğretmen öğrencinin anladığı bilgilerle teknikleri uygularken yaşadıklarını zihninde yapılandırılmasına yardım etmelidir. Etkinlikler sırasında öğretmen doğru anlamayı gerçekleştirmek, işi doğru yapmalarını sağlamak için sürekli sorular sormalı ve her birinden dönüt almalıdır.

Beceri öğretiminin son ilkesi de çok çalışmadır. Mozart, bir opera bestelemeyi önce müzik alanında çeşitli bilgiler ve notaları öğrendi. Daha sonra saatlerce keman çaldı. Einstein, matematik ve fizik kanunlarının temel bilgilerini ve kurallarını öğrendikten sonra görelilik teorisini oluşturdu. Yani yeterli bilgi olmadan ve gerekli çalışmayı yapmadan beceri geliştirilemez. Günlerce haftalarca çalışmak gerekmektedir.

d. Becerileri Değerlendirme

Beceri öğretiminin ölçme ve değerlendirme anlayışı da farklı olmaktadır. Öğrenci bilgi ağırlıklı programlarda öğrenmek yerine not almak için verilen bilgileri ezberlemekte, sınav sorularını cevaplamakta ve bir süre sonra da unutmaktadır. Oysa beceri değerlendirme sisteminde not, öğrencileri daha iyi yönlendirmek ve eksikliklerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Bu uygulama öğrencide öğrenme merakını ve güdülenmeyi geliştirmeye yardım eder. Bu nedenle beceri öğretimi yeni bir değerlendirme modelini gerektirmektedir.

Beceri öğretiminde yapılacak değerlendirme olumlu olmalı, sadece öğrencinin hatalarını ve eksiklerini belirleme amacını taşımamalıdır. Bir taraftan öğrencinin güçlü yönlerini

belirlemeli, diğer taraftan da uygun eğitsel ölçümler yaparak öğrenmeye ilişkin sorunları belirlemeyi ve bu sorunları çözümlenmeyi amaçlamalıdır. Beceri değerlendirmede öğrencinin gelişimi dikkate alınmalıdır. Biri süreç, diğeri de sonuç olmak üzere, iki tür değerlendirme yapılmalıdır. Süreç değerlendirmede öğrencinin öğrenme biçimleri ve ilerlemesi gözlenmeli, amaçlara ulaşmak için gerekli rehberlik ve yardımlar yapılmalıdır. Sonuç değerlendirmede ise öğrencinin bir sonraki aşama için gerekli becerileri kazanıp kazanmadığı saptanmalıdır.

Sonuç olarak beceri öğretim süreci bilgi öğretiminde farklı yürütülmektedir. Geleneksel eğitim yaklaşımların uygulandığı bilgi öğretiminde aynı anda yüz öğrenciye çeşitli bilgileri aktarmak kolaydır. Bu uygulama yüz kadar farklı konuda bile yapılabilir. Bilgi aktarımının gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak için öğrencilere aktarılan bilgiler tekrar ettirilmektedir. Bu uygulama çoğu zaman öğrenciyi "ezberciliğe" götürmektedir. Oysa beceri eğitimi planlama, teknikleri uygulama, kontrol etme ve düzeltme adımlarını gerektiren bir öğrenme sürecini içermektedir. Beceri eğitiminde her öğrencinin beceriyi öğrenme ve geliştirme süreleri farklı olabilmektedir. Bu eğitimde öğretmenin aynı anda yüz öğrenciyle ilgilenmesi güçtür. Ayrıca eğitim sürecinde bir veya iki beceri ve konuya odaklanmak gerekmektedir. Bilgi öğretimi daha ucuz, beceri öğretimi ise pahalıdır. Bilgi öğretimi orta nitelik ve düzeydeki öğrencilerle yürütülebilir. Ancak beceri öğretimi alanında kendini geliştirmiş ve yetkin öğrencileri gerektirir. Bilgi öğretimi çok zaman ve çabayı gerektirmez, oysa beceri öğretimi ciddi ön hazırlıkları ve oldukça yorucu uygulamaları gerektirmektedir. Bilgi öğretimi etki ve yönlendirmelere açıktır, oysa beceri öğretimi sorgulayıcıdır.

5.BECERİ DÜZEYLERİ

Beceri yaklaşıma göre beceriler aşama aşama geliştirilmektedir. Örneğin dil becerileri, basit bir cümleyi okuma ve yazmadan başlamakta, üst düzeyde dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya kadar gitmektedir. Bu kadar geniş bir alanı belirlemek için çeşitli düzeyler oluşturulmuştur. Bunlara "beceri düzeyleri" denilmektedir. Her düzeyin becerileri ve öğretimi farklıdır. Bu düzeyleri düz bir çizgi üzerine yerleştirdiğimizde temel beceriler, orta düzey ve üst düzey beceriler olarak sıralanmaktadır. Örneğin dil becerileri için oluşturulan düzeylerin içeriği şöyle belirlenmiştir:

a.Temel Dil Becerileri: Temel dil becerileri, dil öğrenme sürecinin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bu düzeydeki beceriler ilk okuma yazma öğrenme ile başlar, basit düzeydeki metinleri okuma ve yazmaya kadar gider. Öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri çeşitli çalışma ve etkinliklerle, ilginç ve nitelikli eğitim materyalleriyle desteklenmeli, ilerlemeleri sağlanmalıdır. Bu çalışmalarla öğrenciler akıcı konuşma, okuma ve yazma düzeyine getirilmelidir.

b.Akıcı Dil Becerileri: Bunlara orta düzey yada ara düzey dil becerileri de denilmektedir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin bireysel, sosyal ve kültürel alanlarda aktif olarak kullanıldığı düzeyi anlatır. Bu düzeyde ağırlık, öğrenilen temel bilgi ve becerilerin günlük yaşamda kullanılmasıdır.

c.Üst Düzey Beceriler: Bu düzey, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin bireysel, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda kullanmayı ve giderek bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirmeyi sağlayan bir düzeydir. Bu düzeydeki dil becerileri bireyin kendini gerçekleştirme, yaratıcılığını geliştirme, çeşitli değerlere sahip olması, karmaşık sorunları araştırması, bilimsel bakış, objektif davranma, daha kapsamlı dünya görüşü, gibi özellikleri içermektedir. Bu düzey sosyal, politik ve ekonomik hayat için gerekli bütün bilgilerin anahtarı ve bilgi edinmenin kapısı olarak görülmektedir (Güneş, 2014).

Dil beceri düzeyleri, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (CECR,2000) **Temel düzey (A), Ara düzey (B) ve İleri düzey (C)** olmak üzere adlandırılmıştır. Bu

düzeylerin her biri kendi içinde alt gruplara ayrılmıştır. Örneğin Temel düzey Giriş -Keşif Düzeyi (A1) ile Temel Gereksinim Düzeyi (A2),Ara düzey ise eşik düzeyi(B1) ile gelişmiş düzey(B2), İleri düzey ise bağımsız kullanma (C1) ve ustalık düzeyi (C2) gibi alt düzeylere ayrılmıştır. Her düzeyde geliştirilecek dil becerileri aşama aşama verilmiştir.

Ülkemizdeki Uygulamalar

Ülkemizde uzun yıllar davranışçı yaklaşımla Türkçe öğretimi yapılmıştır. Bu durum Türkçe Öğretim Programlarında ve özellikle 1981 yılından bu yana uygulanan Türkçe Öğretim Programında açıkça görülmektedir. Anılan Programda davranışçı yaklaşımın gereği bir dizi hedef davranışlar sıralanmış ve öğrencilere bu davranışların öğretilmesine çalışılmıştır. Örneğin” *Sırada ve iskemlede uygun bir şekilde oturabilmek, Kitap sayfalarını kıvrımadan açabilmek, Her iki kolun dirsekten önceki üçte ikisini sıra üstünde tutmak,*” gibi çeşitli davranışlar üzerinde durulmuştur. Böylece Türkçe öğretiminde, dil becerileri yerine davranışlar öne çıkmıştır. Önceden belirlenen bazı davranışlar uyarı-tepki şeklinde bir dizi şartlandırma sonucu öğretilerek öğrencilerin dil becerilerinin geliştirileceği düşünülmüştür. Bu süreçte dilin zihinsel boyutu ihmal edilmiş, öğrencilerin zihinsel becerilerinin geliştirilmesi üzerinde fazla durulmamıştır. Bu uygulamalar okuduklarını anlamada, kendini ifade etmede, zihnindekileri yazıya aktarmada, Türkçe’yi doğru kullanmada, zihinsel sözlüğünü zenginleştirmede güçlük çeken bireylerin yetişmesine neden olmuştur.

Bu durum Ülkemizdeki çeşitli araştırmalarda ve 2003 yılından bu yana katıldığımız PISA araştırmalarında açıkça ortaya çıkmıştır. OECD tarafından yürütülen PISA araştırmaları öğrencilerin, bilgi ve becerileri gerçek hayatta kullanabilme, yani okuma, anlama, düşünceleri analiz edebilme, sorun çözme, akıl yürütme, etkin iletişim kurma gibi becerilere sahip olup olmadıklarını ölçen uluslararası araştırmalardır. Bu araştırmalarda, okuma becerilerinde en yüksek başarıya Finlandiya ulaşmıştır. Bunu Kore, Kanada ve Avustralya, izlemektedir. En alt sırada Tunus bulunmaktadır. Türkiye, Tunus’un biraz üzerinde sonuç almıştır. Yani öğrencilerimizin okuma, anlama, düşünceleri analiz edebilme, sorun çözme gibi dil ve zihinsel becerileri düşük çıkmıştır. Bu sonuçlar üzerine ülkemizde yeni anlayışla öğretim programları hazırlanmıştır.

Ülkemizde 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşım temel alınmıştır. Programda yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Böylece Türkçe öğretiminde öğrencilerin dil, zihinsel, sosyal, iletişim, öğrenme ve zihinsel bağımsızlık becerilerini geliştirme ön plana çıkmıştır. Bu anlayış Türkçe Öğretim Programında, *“Öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini kazanmaları; bu becerileri kullanarak kendilerini zihinsel, sosyal ve duygusal yönlerden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma-yazma alışkanlığı edinmeleri amacıyla hazırlanmıştır. Geleceğin öğrencilerini yetiştirecek bu Programla:*

- *Türkçe’yi doğru ve etkili kullanan,*
- *Kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimci ve sorun çözen,*
- *Bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan, yorumlayan,*
- *Haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresiyle uyumlu, şartlandırmaya karşı duyarlı,*
- *Okumaktan ve öğrenmekten zevk alan,*
- *Bilgi teknolojilerini kullanan, üreten ve geleceğine yön veren,*

bireylerden oluşan bir toplum hedeflenmektedir.” denilerek açıkça ortaya konulmuştur (MEB, 2005).

Programda beceri yaklaşımından hareketle temel beceriler ile alan becerileri belirlenmiştir. Temel beceriler, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme olarak sıralanmıştır (MEB,2005). Alan becerileri ise dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu öğrenme alanlarında kazanımlar halinde verilmiştir. Kazanımlar, Programda öğrencilerin gelişim düzeyine ve öğrenme alanının özelliğine göre birinci sınıftan beşinci sınıfa doğru artırılarak verilmiş ve sarmal olarak düzenlenmiştir.

Sonuç olarak ülkemizde uygulanan Türkçe öğretiminde son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur. Beceri yaklaşımıyla Türkçe öğretimiyle öğrencilerimizin dil, zihinsel, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmiş, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan bireyler yetiştirme amaçlanmıştır. Dileğimiz bu çalışmaların alanda yeterince anlaşılması, uygulamaya aktarılması ve böylece ülkemizin geleceğine yön verecek daha nitelikli bireylerin yetiştirilmesidir.

KAYNAKLAR

- Alamargot, Denis. (2001). *L'acquisition des connaissances*, Enseigner à des adolescents. Manuel de Psychologie. Coll. Profession Enseignant: Hachette Education.
- Barnier, Gerard. (2005). *L'approche socio-constructive des apprentissages scolaires*, Psychologie de l'éducation: Thème 2. IUFM d'aix-Marseille.
- Basque, Josianne (1999). *L'Influence du Béhaviorisme, du Cognitivisme et du Constructivisme sur le Design Pédagogique*. Montréal: Actes du XIIe Colloque du CIPTE.
- Basque, J. Rocheleau, J. Winer, L. (1998). Une approche pédagogique pour l'école informatisée, École informatisée Clés en main du Québec.
- Beacco, Jean-Claude (2007). *L'approche par compétences dans l'enseignement des langues : Enseigner à partir du CERC*, Les Editions Didier.
- Bissonnette, S., Richard, M. (2001). *Comment construire des compétences en classe*. Chemelière / McGraw-Hill.
- Bouallag, M., (2015). *De l'approche par les objectifs à l'approche par les compétences*, Université Mouloud Mammeri- Tizi-ouzou/Algérie
- Boutin, Gérald (2004). *L'approche par compétences en éducation : Un amalgame paradigmatique*, Connexions, Revue de psychosociologie sciences humaines, 2004/06, No 81, France
- Bronckart, Jean-Paul (2009). *La notion de compétences est-elle pertinente en éducation ?*, L'école démocratique, n°39, <http://www.skolo.org>.
- CECR (2000). *Cadre européen commun de référence pour les langues. Apprendre, enseigner, évaluer*, Division Des Langues Vivantes, Strasbourg, Conseil de l'Europe, Didier
- Dionnet, Sylvain (2002). *Competences, Competences Transversales et Systeme Educatif*, Evaluation de la rénovation de l'enseignement primaire, Document de travail Service de la recherche en éducation, Genève, Suisse
- Gaonac'h, Daniel (1991). *Théories d'apprentissage et acquisition d'une langue étrangère*, Paris : Hatier-Didier.
- Güneş, Firdevs (2007). *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel Yayınları.
- Güneş, Firdevs. (2012). *Bologna Süreci ile Yükseköğretimde Öngörülen Beceri ve Yetkinlikler*, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ *Journal of Higher Education and Science Dergisi*, Cilt/Volume 2, Sayı/Number 1, Nisan/April 2012; Sayfa/Pages 1-9.
- Güneş, Firdevs (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşım ve Modeller*, Pegem Yayınları.
- Hirtt, Nico (2009). *L'approche par compétences : une mystification pédagogique*, L'école démocratique, n°39, <http://www.skolo.org>.
- Kozanitis Anastassis. (2005). *Les principaux courants théoriques de l'enseignement et de l'apprentissage : un point de vue historique*, École Polytechnique, Montréal.

- Lemire, Gilles (2005). *Fondements théoriques 1 Assises constructiviste, socio-constructiviste et cognitiviste*, Université Laval, http://www.cours.fse.ulaval.ca/frn-19972/osp_presentation/ep_p_11.htm (Erişim Tarihi :2009)
- Martinez, Pierre (1996). *La didactique des langues étrangères*, Que-sais-je? Paris : PUF, Collection,n° 3199.
- MEB.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu,Ankara: MEB Basımevi.
- OECD (2005). *La définition et la sélection des compétences clés*, Résumé,Mep_int_French.
- Perrenoud, Philippe (1999). *Dix nouvelles compétences pour enseigner*, Paris, ESF.
- Perrenoud, Philippe(2004). Evaluer les compétences, la revue de l'Éducateur,Mars,Paris.
- Quiesse, Jean-Marie (2007). *Talents innés, aptitudes éducatibles*, Oser l'approche orientante, tome 1 : Pourquoi l'approche orientante, éditions Qui plus est, 2007.
- Rocheleau, Johanne (2000). *L'influence du béhaviorisme dans la pratique éducative*, Université du Québec à Chicoutimi.
- Saskatchewan (2001). *Philosophie et méthodes d'enseignement*, Ministère de l'Éducation de la Saskatchewan
- Tardif, Jacques. (1997). *Pour un enseignement stratégique*. Montréal : Editions Logiques.